

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Datum
10 mei 2022
Ons kenmerk
Cft 202200037
Pagina
1/10

Uw kenmerk

Bijlage

-

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Advies bij de vastgestelde begroting 2022

Geachte mevrouw Maduro,

Op 26 april jl. ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de vastgestelde begroting 2022 (begroting). Hiermee is niet voldaan aan artikel 13 lid 1 van de LAft, dat voorschrijft dat het CAft de begroting uiterlijk op 15 december 2021 had moeten ontvangen. Op basis van artikel 11 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) ontvangt u hierbij het advies van het CAft bij deze begroting.

Toetsingskader

Het toetsingskader voor de beoordeling van de begroting wordt gevormd door de LAft en het protocol Aruba-Nederland van 22 november 2018 (het protocol).¹ De looptijd van het protocol is op 20 januari jl. met twee jaar verlengd tot 31 december 2023 of zo veel eerder als de Rijkswet Aruba financieel toezicht (RAft) in werking treedt.² Als gevolg van de coronacrisis heeft de Rijkswet Aruba financieel toezicht (RAft) in werking treedt.³ Als gevolg van de coronacrisis heeft de Rijkswet Aruba financieel toezicht (RAft) in werking treedt.³ toestemming verleend om, op basis van artikel 23 lid 1 van de LAft, voor 2022 af te mogen wijken van de centrale begrotingsnorm.⁴ Het financieringstekort van het land over het jaar 2022 mag zo groot zijn als de in 2022 toe te kennen liquiditeitssteun en eventuele binnenlands of buitenlands (in overeenstemming met de RMR) aan te trekken liquiditeiten die ingezet worden ter dekking van het financieringstekort. De verschillen tussen de kasbenadering en de baten-lasten-benadering dienen hierbij nog wel te worden betrokken en zullen nog nader moeten worden toegelicht bij de vastgestelde jaarrekening 2022.

¹ BZK, protocol Aruba Nederland 2019-2021, d.d. 22 november 2018.

² BZK, Briefwisseling tussen de regering van Nederland en de regering van Aruba, houdende een verlenging van het Protocol Aruba Nederland 2019-2021 Inkadering van het pad richting solide, transparante en houdbare overheidsfinanciën van Aruba, d.d. 20 januari 2022.

³ Aruba, Afwijkingvoorstel cf. artikel 23 LAft in 2022, 22 oktober 2021.

⁴ BZK, kenmerk 2020-000072816, Besluitvorming Rijkswet Aruba financieel toezicht 4 februari, d.d. 14 februari 2022.

Oordeel

Allereerst moet geconstateerd worden dat de begroting veel te laat is vastgesteld door Aruba, hetgeen deugdelijk begrotingsbeheer heel moeilijk maakt. Het CAft stelt voorts op basis van de toegezonden begroting vast dat Aruba de meeste van de door het CAft gedane aanbevelingen bij de ontwerpbegroting (OB) niet opvolgt.⁵ Ook de aanbevelingen van het CAft bij de vierde uitvoeringsrapportage 2021 (UR) zijn voor zover relevant niet in de begroting verwerkt.⁶ Aruba heeft in 2021 een ongekend herstel van de economie doorgemaakt. Volgens de laatste inzichten van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) is de economie in 2021 reëel met 16,8 procent gegroeid.⁷ Desalniettemin was er een tekort van 10,2 procent van het bruto binnenlands product (bbp) in 2021 en ook voor dit jaar dreigt op basis van de begroting er een aanzienlijk tekort en daarmee een forse oploop van de schulden.

De begroting toont een financieringstekort van de collectieve sector van AWG 236 miljoen, gelijk aan 4,2 procent van het bruto bbp.⁸ Overigens zijn ten opzichte van de OB de overige baten met 52 miljoen opwaarts bijgesteld vooral vanwege terug te vorderen loonsubsidie in 2022. Ook voor latere jaren is van belang om baten uit terug te vorderen loonsubsidie op te nemen. De overheidsschuld zal per ultimo 2022 naar schatting oplopen tot AWG 5,9 miljard (circa 11 procent van het bbp). Ook de meerjarenbegroting toont voor de jaren 2023 tot en met 2026 financieringstekorten. Dit zou betekenen dat de aanzienlijke schuld van Aruba tot 2027 verder oploopt. De rente-uitgaven in de begroting zijn overigens niet in overeenstemming daarmee. De meerjarenbegroting voldoet niet aan artikel 14 van de LAft en het protocol dat een positief financieringssaldo van 1 procent van het bbp voorschrijft voor de gehele collectieve sector. Het CAft benadrukt opnieuw het belang van het zo spoedig mogelijk realiseren van overschotten om de overheidsschuld te verlagen en adviseert Aruba daarom in 2022 een uiterste inspanning te verrichten om de uitgaven te verlagen en de inkomsten te verhogen. Zo kan het tekort in 2022 maximaal worden beperkt en moet het mogelijk zijn vanaf 2023 overschotten te realiseren. In de periode 2022-2026 zal Aruba circa AWG 4 miljard moeten aflossen.⁹ Gezien ook de oplopende markttrente is het van belang dat Aruba nu een aanvang maakt met het saneren van de overheidsfinanciën.

Het verbruik van goederen en diensten is voor 2022 AWG 33 miljoen hoger begroot dan de realisatie in 2021 en is AWG 39 miljoen hoger begroot dan de gemiddelde uitgaven in de pre-corona jaren 2015 tot en met 2019. De uitgaven aan inhuur van externen of opdrachtverlening aan derden laten een forse stijging zien. Ook is de huur aan gebouwen de afgelopen jaren excessief toegenomen (40 procent stijging in 2022 ten opzichte van 2016). De noodzaak van deze uitgaven wordt onvoldoende toegelicht. Verder is in de begroting een additionele financiële bijdrage van AWG 3 miljoen van het land aan Serlimar opgenomen, bovenop de jaarlijkse bijdrage van AWG 22 miljoen.

⁵ CAft, kenmerk 202100148, Advies bij de ontwerpbegroting 2022, d.d. 29 november 2021.

⁶ CAft, kenmerk 202200018, Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2021, d.d. 8 maart 2022.

⁷ IMF, World Economic Outlook Database, April 2022.

⁸ Aruba DEACI, Economic Outlook 2021-2022, d.d. 29 oktober 2021. Nominaal bbp van AWG 5.636 miljoen.

⁹ Het gaat hierbij om zowel herfinancieringen als tekorten zoals opgenomen in de begroting.

Het CAft adviseerde al in 2019 en in 2020 om de knelpunten rondom de heffing en inning van Serlimar op te lossen, zodat een extra bijdrage vanuit de begroting kan worden voorkomen. Ook heeft het CAft geadviseerd om de verplichting van het land om tekorten van Serlimar aan te vullen te laten vervallen.^{10 11} Het CAft constateert verder dat er uitgaven op de gewone dienst, AWG 4 miljoen voor de renovatie van de Beatrixschool, zijn opgenomen die het karakter hebben van investeringen.

De personeelslasten van AWG 433 miljoen nemen in de begroting 2022 met AWG 15 miljoen toe ten opzichte van de realisatie 2021. Aruba voldoet daarmee niet aan de personeelslastennorm in het protocol, die een jaarlijks nominale daling van de personeelslasten voorschrijft. Voor 2022 mogen de personeelslasten conform het protocol maximaal AWG 417 miljoen bedragen. Vooruitlopend op een gedeeltelijke afbouw van de korting van 12,6 procent op de arbeidsvoorwaarden van medewerkers in de (semi)publieke sector en gesubsidieerde instellingen is in de begroting een stelpost opgevoerd van AWG 19 miljoen. Hiervan is AWG 11 miljoen opgenomen bij personeelslasten en AWG 8 miljoen bij subsidies. Dit is niet in overeenstemming met het besluit van de RMR van 4 februari jl. om vooralsnog niet in te stemmen met het verzoek van Aruba tot afbouw van de korting op arbeidsvoorwaarden. Overigens, eveneens na het afvoeren van deze stelpost komen de personeelslasten in 2022 met AWG 422 miljoen nog steeds uit boven de norm. Het CAft adviseert sinds 2018 tot een effectieve uitvoering van het Beleidsplan Verlaging Personeelslasten (BVP) dat tot een structurele verlaging van de personeelslasten moet leiden. Voor de begroting 2022 zouden de maatregelen, die worden genoemd in het BVP, moeten leiden tot een daling van de personeelslasten. Het CAft adviseert nogmaals in de begroting op basis van BVP toe te lichten hoe tot een structurele daling van de personeelslasten wordt gekomen.

In de meerjarenbegroting is het nog te verwachten herstel van de belastingbaten onvoldoende begroot. Het CAft adviseert het volledige herstel van de belastingbaten in lijn met de verwachte economische groei te verwerken in de meerjarenbegroting en te voorzien van een onderbouwing. In de begroting is voorts geen opvolging gegeven aan de eerdere aanbeveling van het CAft om de verlaging van de loonbelasting in 2021, waardoor de baten structureel met AWG 15 miljoen werden verlaagd, te compenseren met een structurele belastingverhoging of lastenverlaging. De belastingbaten zijn voor 2022 met AWG 20 miljoen neerwaarts bijgesteld ten opzichte van de OB gezien een lopende discussie met Nederland over ondersteuning. Het is noodzakelijk dat Aruba, gelet op de huidige staat van de overheidsfinanciën, zo snel mogelijk komt tot een behoorlijk niveau van de compliance. Het CAft is van oordeel dat dit niet afhankelijk moet zijn van een discussie met Nederland over de feitelijke ondersteuning en adviseert deze neerwaartse bijstelling ongedaan te maken. De extra baten van AWG 160 miljoen, die moeten volgen uit de introductie van de belasting over de toegevoegde waarde (btw) in 2023, zijn nog steeds onvoldoende onderbouwd. De introductie van de btw zal gepaard gaan met compenserende maatregelen om onder meer het inflatoire effect van de btw te verlichten. Het CAft merkt op dat deze compenserende maatregelen niet in de begroting zijn opgenomen.

¹⁰ CAft, kenmerk 201900172, Advies bij de ontwerpbegroting 2020, d.d. 20 december 2019.

¹¹ CAft, kenmerk 202000053, Advies bij de vastgestelde begroting 2020, d.d. 4 mei 2020.

Het CAft constateert dat de in de begroting en de meerjarenbegroting opgenomen belastingbaten onvolledig zijn en onvoldoende zijn onderbouwd. Hiermee kan het realiteitsgehalte van de belastingbaten onvoldoende worden vastgesteld.

Conform besluiten van de RMR dient Aruba jaarlijks een besparing bij de Algemene Ziektekostenverzekering (AZV) van AWG 60 miljoen te realiseren.¹² Ondanks dat de RMR daartoe herhaaldelijk heeft verzocht, heeft Aruba nagelaten deze besparing in 2021 te realiseren. In 2022 moet de besparing volledig gerealiseerd worden. Hierbij is uitgegaan van de invoering van de eigen bijdrage en de versoering van de positieve lijst genees- en verbandmiddelen per januari jl. Deze maatregelen zijn echter nog niet ingevoerd, waardoor besparingsverliezen in 2022 onvermijdelijk zijn.¹³ In de RMR van 25 februari jl. is besloten dat Aruba besparingsverliezen tijdens het lopende begrotingsjaar moet compenseren met maatregelen binnen het zorgbudget en dat het CAft hierover wordt geïnformeerd.¹⁴ Aruba heeft dit besluit niet opgevolgd.

Aruba is voornemens om een begrotingsfonds op te richten voor het, onder andere, compenseren van de eigen bijdrage voor schrijnende gevallen. Het CAft steunt het instellen van een fonds buiten de begroting om niet en benadrukt uit transparantieoverwegingen om alle baten en lasten op de begroting van het land te verantwoorden.

Aan de aanbeveling bij de OB, om de begrote investering van AWG 16 miljoen voor de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) nader te onderbouwen, is geen opvolging gegeven. Het CAft adviseert dit alsnog te doen.

Het CAft is van oordeel dat zowel de begroting als de meerjarenbegroting in onvoldoende mate voldoen aan de normen van artikel 14 van de LAft en het protocol en adviseert Aruba om de begroting aan te passen. Derhalve geeft het CAft u, op basis van artikel 11 lid 2 en lid 3 van de LAft, de volgende aanbevelingen:

1. Stel de begrote lasten voor goederen en diensten met tenminste AWG 39 miljoen neerwaarts bij, zodat de uitgaven voor goederen en diensten op het niveau van de pre-coronatijd zijn.
2. Verplicht Serlimar om de knelpunten rondom de heffing en inning op te lossen en laat de verplichting van het land, om tekorten van Serlimar aan te vullen, vervallen. De additionele financiële bijdrage van AWG 3 miljoen dient uit de begroting te worden gehaald.

¹² BZK, kenmerk 2020-0000287381, Rijksministerraad 15 mei 2020 inzake liquiditeitssteun medio mei tot juni, d.d. 18 mei 2020.

BZK, kenmerk 2021-0000319825, Besluitvorming Rijksministerraad 18 juni 2021 inzake liquiditeitssteun Aruba, Curaçao en Sint Maarten derde kwartaal 2021, d.d. 6 mei 2020.

BZK, kenmerk 2021-0000524661, Besluitvorming Rijksministerraad 24 september 2021, d.d. 6 oktober 2021.

BZK, kenmerk 2022-000099123, Besluitvorming Rijksministerraad 25 februari 2022, d.d. 9 maart 2022.

BZK, kenmerk 2022-0000174367, Besluitvorming Rijksministerraad 25 maart 2022, d.d. 4 april 2022.

¹³ Voor elke maand vertraging is het besparingsverlies van de twee genoemde maatregelen 1,2 AWG miljoen.

¹⁴ BZK, kenmerk 2020-0000287381, Rijksministerraad 15 mei 2020 inzake liquiditeitssteun medio mei tot en met juni, d.d. 18 mei 2020.

3. Houd de korting van 12,6 procent op arbeidsvoorwaarden in stand totdat hierover anders door de RMR wordt besloten en verwijder de stelposten bij de personeelslasten en de subsidies van respectievelijk AWG 11 miljoen en AWG 8 miljoen.
4. Beperk de personeelslasten in 2022 tot maximaal AWG 417 miljoen zodat wordt voldaan aan de personeelslastennorm uit het protocol.
5. Compenseer de eerdere verlaging van de loonbelasting met AWG 15 miljoen met een structurele belastingverhoging of lastenverlaging.
6. Verbeter de compliance zodat de neerwaartse bijstelling van de belastingbaten met AWG 20 miljoen ten opzichte van de OB ongedaan wordt gemaakt.
7. Geef aan wanneer de maatregelen in de zorg worden ingevoerd, licht in de begroting toe welke besparingsverliezen voor dit jaar bij de AZV worden verwacht en welke compenserende maatregelen binnen het zorgbudget worden genomen.
8. Vermijd de oprichting van een separaat begrotingsfonds voor, onder andere, het compenseren van de eigen bijdrage van schrijnende gevallen.
9. Onderbouw de investering van AWG 16 miljoen voor de RWZI en neem in de begroting de kosten voor de renovatie van de Beatrixschool (AWG 4 miljoen) op als investering op de kapitaaldienst.
10. Pas de meerjarenbegroting zodanig aan dat deze vanaf 2023 positieve financieringssaldi laat zien conform de LAft en het protocol, en invulling geeft aan de wettelijke verplichting tekorten te compenseren zoals is opgenomen in artikel 17 lid 3 van de LAft.
11. Verwerk, in lijn met de verwachte economische groei, in de meerjarenbegroting het volledige herstel van de belastingbaten en voorziet dit van een onderbouwing.
12. Onderbouw de jaarlijkse extra baten van AWG 160 miljoen van de invoering van de btw in 2023. Geef ook aan op welke wijze compensatie plaatsvindt.
13. Verwerk het resterende bedrag van maximaal AWG 78 miljoen aan terug te vorderen loonsubsidie vanaf 2023 in de meerjarenbegroting.

Het CAft constateert dat een aantal van bovengenoemde aanbevelingen al sinds 2019 wordt gedaan en niet of onvoldoende is opgevolgd. Ook wordt geen of onvoldoende invulling gegeven aan besluiten van de RMR. Door het niet of onvolledig opvolgen van aanbevelingen en besluiten laat het land mogelijkheden voor verbetering van de overheidsfinanciën onbenut. Het CAft dringt aan op opvolging van zijn adviezen en verzoekt u op basis van artikel 11 lid 4 van de LAft binnen 14 dagen, dus uiterlijk op 24 mei a.s., aan te geven in hoeverre en op welke wijze rekening zal worden gehouden met de in dit advies opgenomen aanbevelingen. Het CAft zal vervolgens op basis van uw reactie bepalen of het een vervolg van de procedure, zoals beschreven in artikel 11 en artikel 12 van de LAft, noodzakelijk acht.

Toelichting

In tabel 1 is een samenvatting opgenomen van het meerjarige beeld van de begroting. Voor 2022 zijn zowel de cijfers uit de OB als de cijfers uit de vastgestelde begroting opgenomen.

Tabel 1 – Overzicht meerjarige begroting¹⁵

	2019	2020	2021	OB2022	VB2022	2023	2024	2025	2026
Baten	1419	1071	1091	1235	1264	1402	1446	1470	1493
Directe belastingen	581	485	385	481	464	474	488	495	502
Indirecte belastingen	594	408	508	551	545	726	756	773	789
Overige baten	244	178	197	202	254	202	202	202	202
Lasten	1407	1821	1622	1498	1462	1495	1493	1485	1479
Personeelslasten	475	428	418	438	433	458	458	458	458
Goederen en diensten	166	182	180	226	213	218	223	224	223
Rente	229	234	242	265	253	252	244	236	230
Subsidie	214	192	199	212	207	219	219	219	219
Overdrachten	149	494	344	166	167	157	158	158	158
Bijdragen & afschrijvingen	174	290	238	191	189	191	191	191	191
Exploitatieresultaat	11	-750	-531	-263	-198	-92	-47	-15	14
Kapitaaldienst	-8	-14	-3	-28	-29	-29	-29	-29	-29
Kapitaalontvangsten	43	38	37	40	40	40	40	40	40
Kapitaalluitgaven	50	52	40	69	69	69	69	69	69
Resultaat land	4	-764	-534	-291	-227	-121	-76	-44	-15
Resultaat collectieve sector	57	-758	-495	-300	-236	-119	-74	-42	-13

Bronnen: vierde kwartaal uitvoeringsrapportages 2019, 2020, 2021, ontwerpbegroting 2022 en vastgestelde begroting 2022 en meerjarenbegroting van Aruba

Baten

De baten stijgen in de begroting per saldo met AWG 29 miljoen ten opzichte van de OB. Deze toename wordt met name verklaard door het opnemen van het bedrag aan in 2020 en 2021 te veel betaalde loonsubsidie dat teruggevorderd zal worden in 2022 (AWG 49 miljoen) en de winstuitkering van Setar (AWG 3 miljoen). Ten opzichte van de OB vindt een neerwaartse bijstelling van de (directe en indirecte) belastingbaten van AWG 20 miljoen plaats vanwege het niet uitvoeren van een inhaalslag op invorderingen. Verschillende activiteiten, die als doel hadden de belastingcompliance te verhogen, hebben tot dusver niet tot hogere belastingbaten geleid.

Het herstel van de belastingbaten komt, gegeven het optredende economische herstel, onvoldoende tot uitdrukking in de meerjarenbegroting. Zowel het land als het IMF verwachten een herstel van het nominale bbp in 2023 op het niveau van 2019.

¹⁵ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

Gegeven de verhouding tussen toename van de indirecte belastingbaten en de stijging van het nominale bbp in 2021 mag verwacht worden dat de indirecte belastingbaten, exclusief de btw, in 2023 tenminste terug zijn op het niveau van 2019. Uit de meerjarenbegroting kan worden opgemaakt dat voor de directe belastingbaten zelfs in 2024/2025, wanneer het reële economische herstel wordt bereikt, het niveau van 2019 niet wordt gehaald. Op basis hiervan stelt het CAft dat de belastingbaten in de meerjarenbegroting worden onderschat.

Vanaf 2023 wordt een belastinghervorming geïmplementeerd, waarvan de invoering van een btw een belangrijk onderdeel is. Met de invoering van de btw is een toename van de belastingbaten van AWG 160 miljoen gemoeid. Ondanks dat het CAft hiertoe herhaaldelijk heeft verzocht, is deze toename van de baten in de begroting onvoldoende onderbouwd. Opgemerkt wordt dat het wetgevingstraject voor de invoering nog niet is gestart. Het CAft geeft in overweging om bij de belastinghervorming in 2023 niet alleen de btw in te voeren, maar de strategie te verbreden op basis van de overige adviezen van het IMF.¹⁶

Ten aanzien van de optimalisatie en modernisering van de Belastingdienst constateert het CAft dat er geen informatie over de voortgang is opgenomen in de begroting. Eventuele investeringen en lasten die gemoeid zijn met deze reorganisatie, inclusief hoe dit gefinancierd wordt, zijn daarmee onduidelijk. Het CAft merkt op dat er over de hele breedte behoefte is aan meer inzicht in de voortgang van uitvoeringsprocessen bij de Belastingdienst, ook wat betreft compliance.

De controle van de te veel betaalde loonsubsidie over het begrotingsjaar 2021 is door Aruba in maart jl. volledig afgerond. Hiermee is voldaan aan de voorwaarde van de RMR om de controle voor april jl. af te ronden. Het bedrag van AWG 49 miljoen, dat de Sociale Verzekeringsbank (SVb) verwacht te kunnen innen in 2022, is opgenomen in de begroting. Het CAft benadrukt het belang van het zo spoedig mogelijk terugvorderen van de te veel betaalde loonsubsidie en adviseert om het overige bedrag van maximaal AWG 78 miljoen, dat geïnd moet worden, op te nemen in de meerjarenbegroting. Aruba dient de voortgang op de terugvordering van de te veel betaalde loonsubsidie op te nemen in de maandrapportages.¹⁷

Lasten

De lasten zijn ten opzichte van de OB met AWG 36 miljoen naar beneden bijgesteld. Deze verlaging wordt voor een groot deel (AWG 12 miljoen) verklaard door een neerwaartse bijstelling van de rentelasten als gevolg van de afspraken met Nederland om de liquiditeitsleningen met 18 maanden te verlengen. Het CAft merkt hierbij op dat de rentelasten in de begroting vanaf 2023 dalen en in 2026 nagenoeg terug zijn op het pre-corona niveau (2019). Dit is echter alleen mogelijk als vanaf 2023 daadwerkelijk een overschot van 1 procent wordt gerealiseerd waardoor de schuld kan worden gereduceerd.

¹⁶ IMF, Kingdom of the Netherlands-Aruba, Technical Assistance Report-Towards a sustainable tax system, December 2018.

IMF, Kingdom of the Netherlands-Aruba, 2021 Article IV Consultation Discussions, April 2021.

¹⁷ BZK, kenmerk 2022-0000174367, Besluitvorming Rijksministerraad 25 maart 2022, d.d. 4 april 2022.

Goederen & diensten

De lasten voor goederen en diensten zijn in de begroting ten opzichte van de OB met AWG 13 miljoen naar beneden bijgesteld. Het hoge verbruik op deze post blijft een punt van zorg. De begrote lasten liggen namelijk circa AWG 39 miljoen hoger dan de gemiddelde realisatie in de pre-corona jaren 2015-2019. De hogere lastenontwikkeling sinds 2019 is vooral toe te schrijven aan de stijging in huurlasten en kantoorinventaris van gebouwen, inhuur van externen en opdrachtverlening aan derden en bijdragen aan onder meer Serlimar. Ook constateert het CAft dat nieuwe dienstonderdelen, die zijn opgericht in 2022, bijdragen aan een hoger verbruik van de goederen en diensten.¹⁸ De noodzaak van deze nieuwe activiteiten wordt echter onvoldoende toegelicht. Gelet op het financieringstekort, adviseert het CAft om nieuw beleid en/of intensivering van bestaand beleid zorgvuldig af te wegen en de noodzaak hiervan te onderbouwen in de begroting.

Personeelslasten

Aruba begroot voor 2022 AWG 433 miljoen aan personeelslasten. Daarmee voldoet de begroting niet aan de personeelslastennorm uit het protocol. Hoewel conform besluitvorming van de RMR vooralsnog geen sprake kan zijn van de afbouw van de korting op de arbeidsvoorwaarden, heeft Aruba hiervoor een stelpost in de begroting opgenomen. Het CAft adviseert deze stelpost te verwijderen en wanneer de RMR anders besluit, dit via een begrotingswijziging (BW) aan te passen in de begroting. Dit geldt ook voor de stelpost die is opgevoerd bij subsidies. Het CAft constateert dat een uiteenzetting van de maatregelen uit het BVP, die essentieel zijn voor sturing van de personeelslasten, ontbreekt. Hierdoor zijn de mutaties van de personeelslasten onvoldoende inzichtelijk. Het CAft dringt al vanaf 2018 aan op een effectieve uitvoering van het BVP. Zo is bij de vierde UR 2021 door het CAft geconstateerd dat een structurele verlaging van de personeelslasten in 2021 uitblijft. De overwerkvergoedingen zijn in 2021 gestegen, terwijl het BVP voorschrijft dat deze moeten dalen.

Kapitaaldienst

Het CAft heeft bij de OB geadviseerd om de investering in de RWZI van AWG 16 miljoen nader te onderbouwen, en hierbij de financiële bijdragen van derden inzichtelijk te maken, bijvoorbeeld met een rioolheffing. Het CAft heeft nog geen nadere toelichting ontvangen, maar inmiddels vernomen dat een derde, onafhankelijke, partij een business case uitwerkt. Het CAft wijst u erop dat de RMR op 25 maart jl. de optie heeft geboden om, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de RAft, gebruik te maken van de lopende inschrijving via Nederland. Aruba dient bij de eerstvolgende BW de investering toereikend te onderbouwen en aan te geven wat de doorwerking is in de (meerjarige) begroting. Gelet op het rentelastenvoordeel ten opzichte van alternatieve financiering, adviseert het CAft om gebruik te maken van deze mogelijkheid.

¹⁸ Zoals een Family Justice Center (FJC), een nieuw project waarbij justitionele en maatschappelijke zorginstellingen samenwerken. Het Sociaal Crisis Plan (SCP) dat eerder werd opgericht om sociaal maatschappelijke problemen te adresseren is opgeheven en het beleid wordt nu voortgezet onder FJC.

Financieringsbehoefte en schuldontwikkeling

Volgens de begroting bedraagt de totale financieringsbehoefte AWG 1.367 miljoen en bestaat deze voor AWG 1.139 miljoen uit herfinanciering van aflopende leningen en voor AWG 228 miljoen uit het (geraamde) financieringstekort van het land. Met Nederland is afgesproken dat in 2021 en 2022 de aflossingen op de buitenlandse leningen kunnen worden geherfinancierd via Nederland. In 2022 gaat het om een herfinanciering van AWG 346 miljoen. Aruba is verder gehouden aan het besluit van de RMR dat, zolang artikel 23 van de LAft van toepassing is, Aruba alle leningen, binnenlandse en buitenlandse, die geen herfinanciering van bestaande leningen betreffen, ter goedkeuring voorlegt aan de RMR.¹⁹

Collectieve sector en overheidsentiteiten

Het financieringstekort van de collectieve sector bedraagt AWG 236 miljoen. Dit tekort bestaat voor AWG 227 miljoen uit het financieringssaldo van het land en voor AWG 9 miljoen uit het saldo van de overige entiteiten in de collectieve sector. In de begroting is de winstuitkering van Setar van AWG 3 miljoen opgenomen. Ook constateert het CAft dat het resultaat van de AZV niet gewijzigd is voor 2022 (nihil), ondanks de vertraging in de invoering van de eigen bijdrage en de positieve lijst genees- en verbandmiddelen. Een vertraging in de invoering van deze maatregelen in het kader van de structurele besparing in de zorg leidt tot besparingsverliezen. Het CAft verwacht derhalve dat deze besparingsverliezen worden gedekt door andere besparingen en verzoekt u een actueel overzicht te presenteren van de voortgang van de besparingen in de zorg (AWG 60 miljoen).

Het CAft adviseert om voor Serlimar en andere noodlijdende entiteiten, Arubus en Post N.V., die jaarlijks een bijdrage ontvangen vanuit de begroting, een plan van aanpak op te stellen en zo bijdragen vanuit de begroting te beperken.

Het CAft wijst u erop dat de collectieve sector nog niet is vastgesteld. Dit had voor 1 april 2021 moeten gebeuren. Het CAft verzoekt u, na advies van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) van Aruba in samenwerking met CBS Nederland, de collectieve sector gezamenlijk met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zo spoedig mogelijk vast te stellen.

Financieel beheer en Landspakket

In het advies bij de OB heeft het CAft gewezen op de noodzaak tot verbetering van het financieel beheer. Financieel beheer is opgenomen in het Landspakket. De begroting is wederom te laat vastgesteld, hetgeen betekent dat noodzakelijke aanpassingen pas laat in het begrotingsjaar kunnen worden doorgevoerd. In het kader van een goed functionerende begrotings- en verantwoordingscyclus is het van belang dat de begroting tijdig wordt vastgesteld. Het CAft constateert dat de jaarrekeningen 2019 en 2020 nog steeds niet zijn vastgesteld. De RMR heeft op 25 maart jl. Aruba verzocht al het nodige te doen om de jaarrekeningen 2019 en 2020 zo spoedig mogelijk vast te stellen. Ook in de informatievoorziening aan het CAft worden deadlines door Aruba steeds vaker niet behaald.

¹⁹ BZK, Kenmerk 2022-0000072816, Besluitvorming Rijksministerraad 25 maart 2021, d.d. 26 maart 2021.

Kenmerk
Cft 202200037
Blad
10/10

Het CAft benadrukt het belang de beschikbaarheid van voldoende capaciteit om het financieel beheer op orde te krijgen. Met het Caribisch orgaan voor hervorming en ontwikkeling in oprichting (COHO i.o.)/ Tijdelijke Werk Organisatie (TWO) kan geïnventariseerd worden of technische ondersteuning door Nederland hierbij mogelijk is.

De RMR heeft Aruba verzocht om in de begroting 2023 een meerjarig financieel overzicht van de maatregelen uit het Landspakket aan de begroting toe te voegen.²⁰ Het meerjarig financieel overzicht, dat is opgenomen in de begroting, biedt inzage in de budgettaire gevolgen van enkele maatregelen uit het Landspakket en de wijze waarop deze worden gefinancierd. Het overzicht kan verbeterd worden door alle maatregelen die opgenomen zijn in de begroting en een relatie hebben met het Landspakket hierin te verwerken. Zo is het budgettaire effect als gevolg van het introduceren van de btw niet opgenomen, terwijl dit wel in de meerjarenbegroting is opgenomen. Daarnaast zijn investeringen en lasten die gemoeid zijn met de optimalisatie en modernisering van de Belastingdienst eveneens niet inzichtelijk gemaakt.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën van Aruba

²⁰ BZK, kenmerk 2022-0000099085, Besluitvorming Rijksministerraad 25 februari 2022 inzake liquiditeitssteun en voortgang hervormingen Aruba, Curaçao en Sint Maarten, d.d. 9 maart 2022.